

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

Факультет історії та права

Кафедра державно-правових дисциплін та адміністративного права

ЮРИДИЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

СИЛАБУС

2019 – 2020 навчальний рік

Силабус з Юридичного механізму захисту прав людини розроблений відповідно до освітньої програми «Право» підготовки фахівця другого (магістерського) рівня та згідно навчального і робочого навчального планів.

Силабус розглянутий на засіданні кафедри державно-правових дисциплін та адміністративного права.

Протокол від «29» серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри

_____

(підпис)

(Є.Ю. Соболев)

(ініціали та прізвище)

Розробник: Мілова Тетяна Миколаївна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових дисциплін та адміністративного права

Ел. адреса: tmilovanik@gmail.com

Контактний телефон: 050 109 35 35

Графік консультацій: вівторок о 12.40

1. Опис навчальної дисципліни

Назва дисципліни:	Юридичний механізм захисту прав людини
Код навчальної дисципліни за ОПП:	ПП НД/ОК 2.1.1.2
Спеціальність:	081 Право
Освітньо-професійна програма:	Право
Рівень вищої освіти:	Другий (магістерський)
Форма навчання:	Денна
Курс:	1-й
Семестр:	1-й
Тип дисципліни	Нормативна
Кількість кредитів	4
Блоків (модулів)	2
Загальна кількість годин	120
Тижневих годин для денної форми навчання	2
Лекції	20 год.
Практичні, семінарські	14 год.
Самостійна робота	86
Індивідуальне науково-дослідне завдання (есе, аналітичний звіт, тези тощо)	-
Вид підсумкового контролю:	Екзамен
Сторінка дисципліни на сайті університету	
Зв'язок з іншими дисциплінами.	«Методологія та організація наукових досліджень», «Актуальні проблеми теорії права», «Актуальні проблеми конституційного права України» та іншими галузями права.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є поглиблення знань щодо інструментарію науки про права та свободи людини і громадянина, забезпечення їх реалізації, охорони та захисту, гармонізації національного законодавства з міжнародно-правовими стандартами, а також формування навичок щодо розв'язування складних практичних задач під час професійної діяльності з охорони й захисту прав і свобод людини.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- розгляд основних підходів та наукових засад дослідження прав людини;
- формування самостійного мислення, навичок аналізу проблемних питань щодо юридичного механізму захисту прав людини;
- формування понятійного апарату, що використовується в межах юридичного механізму захисту прав людини та вміння ним користуватися;
- поглиблення знань прикладного характеру щодо механізмів захисту прав людини, передбаченими вітчизняним законодавством та міжнародною практикою.

3. Компетентності та результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі фахові компетентності:

- володіти концептуальними знаннями про засади і правові інститути загальної теорії прав і свобод людини і громадянина;
- знати нормативно-правові основи закріплення та реалізації основних прав та свобод людини і громадянина в Україні;
- проводити наукові дослідження з проблематики прав і свобод людини і громадянина, виявляти актуальні теоретичні і практичні питання механізму захисту прав людини;
- критично осмислювати й логічно розв'язувати складні правові задачі та проблеми, що потребують міждисциплінарних підходів;
- визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти, виявляти та критично й системно аналізувати проблеми механізму реалізації прав та свобод людей і громадянина;
- формувати правові позиції й належним чином обґрунтовувати їх, посилаючись на норми чинного вітчизняного законодавства, положення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (ЄКПЛ), прецедентну практику ЄСПЛ;

- застосовувати норми права, розуміти правовий характер і значення документів, створювати й оформлювати різні види документів відповідно до правил;
- проводити правороз'яснювальну та правопросвітницьку роботу, консультувати з питань захисту прав і свобод людини і громадянина;
- свідомо реалізовувати конституційні права, свободи та обов'язки громадянина України, мати активну громадянську позицію;
- поважати честь і гідність людини, діяти згідно з вимогами професійної етики;
- систематично підвищувати рівень професійної компетентності, у т. ч. самостійно, продовжувати навчання з високим ступенем автономії.
- конструктивно взаємодіяти з колегами, експертами, у т. ч. з інших галузей знань, узгоджувати дії у процесі спільної діяльності під час навчання, виконання професійних обов'язків, вирішуючи складні правові питання.

Студент повинен продемонструвати наступні результати навчання:

- розуміння правових процесів і явищ на основі інформації, отриманої з різних джерел, формулювання та висловлювання обґрунтованих суджень;
- вміння дискутувати на теми реалізації та захисту прав людини, висловлювати власні позиції;
- мати активну громадянську позицію, виявляти та адекватно реагувати на факти порушення чинного законодавства у сфері прав і свобод людини і громадянина;
- вміння проводити науково-правові дослідження з проблематики прав та свобод людини та громадянина;
- дотримання академічної доброчесності;
- навички аналізу й узагальнення теорій, концепцій, підходів, критичного оцінювання суперечливих наукових позицій щодо проблематики прав і свобод людини і громадянина;
- вміння демонструвати власне обґрунтоване бачення шляхів розв'язання проблеми;
- вільно володіти письмовою та усною державною мовою, правильно використовувати правничу термінологію;
- збирати та опрацьовувати інформацію з різних джерел;
- активно використовувати інформаційні технології і бази даних у правничій діяльності;
- дотримання професійних стандартів, професійної етики, у т. ч. щодо нерозголошення конфіденційної інформації;
- усвідомлення необхідності у самовдосконаленні, систематичному підвищенні професійного рівня;
- уміння розробляти документи у сфері захисту прав і свобод людини і громадянина з дотриманням вимог, процесуальних строків;

- здатність ефективно працювати в команді за узгодженим планом, оцінювати та коригувати його, своєчасно та якісно виконувати доручення, виявляти ініціативу;
- здатність надавати консультації з питань щодо можливих способів захисту прав, інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях;
- здатність аналізувати сучасний стан, проблеми і перспективи вітчизняного механізму захисту прав людини, усвідомлювати і пояснювати необхідність гармонізації національного законодавства з міжнародними та європейськими стандартами, оцінювати їх вплив на національне законодавство;
- уміння організувати правопросвітницькі заходи з метою підвищення рівня правової культури населення, розробити навчально-методичні матеріали;
- розуміння особливостей правового регулювання у сфері реалізації та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність аналізувати та узагальнювати судову практику, у т. ч. акти Конституційного Суду України, практику ЄСПЛ та використовувати відповідні результати для обґрунтування правової позиції, формування правових висновків;
- уміння збирати документи, інші матеріали для вирішення правової проблеми, працювати з матеріалами справи, аналізувати їх, робити виписки, копії, обирати адекватні форми та засоби захисту прав та свобод людини і громадянина;
- навички з підготовки актів застосування права відповідно до правового висновку у різних правових ситуаціях, складання заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру.

1. Зміст дисципліни. Календарно-тематичний план

Тиж./ дата/ год.	Тема, план	Форма діяльності (заняття)	Самостійна робота, завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
Тиж. 1. 02.09-08.09 4 акад. год.	РОЗДІЛ 1. Поняття, джерела та класифікація загальноєвропейських прав людини Тема 1. Вступ до курсу «Юридичний механізм захисту прав людини»	Лекція	1. Сутність природно-правової доктрини та позитивістської концепції прав людини. 2. Об'єктивне та суб'єктивне право. 3. Принцип взаємної відповідальності особи і держави. 4. Конституційні обов'язки людини і громадянина та держави. <i>6 год.</i>	1	До 25.10

	Тема 2. Основи загальної теорії прав і свобод людини і громадянина	Лекція	<p>1. Поняття та система міжнародних джерел загальновизнаних прав людини.</p> <p>1.1. Статут ООН.</p> <p>1.2. Загальна декларація прав людини.</p> <p>1.3. Міжнародні пакти про права людини.</p> <p>1.4. Інші основні договори ООН з прав людини.</p> <p>2. Поняття та система регіональних джерел загальновизнаних прав людини.</p> <p>2.1. Європейська система джерел загальновизнаних прав людини.</p> <p>2.2. Американська система джерел загальновизнаних прав людини.</p> <p>2.3. Африканська система джерел загальновизнаних прав людини.</p> <p>2.4. Ісламська система джерел загальновизнаних прав людини.</p> <p>3. Поняття та система національних джерел загальновизнаних прав людини.</p> <p>6 год.</p>	1	До 25.10
Тиж. 2. 09.09- 15.09 2 акад. год.	Тема 3. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в національному праві	Лекція	<p>1. Права людини та правова держава: ознаки, принципи та проблеми взаємодії.</p> <p>2. Громадянське суспільство – основа виникнення та існування прав, свобод та обов'язків людини і громадянина: поняття, ознаки та принципи.</p> <p>6 год.</p>	1	До 25.10
Тиж. 3. 16.09- 22.09 2 акад. год.	Тема 1. Основи загальної теорії прав і свобод людини і громадянина 1. Зародження, еволюція та інституційне оформлення прав людини. 2. Періодизація законодавчого закріплення прав людини (права	Семінарське заняття	<p>1. Способи набуття громадянства.</p> <p>2. Порядок набуття громадянства в Україні.</p> <p>3. Припинення громадянства України: поняття та підстави.</p> <p>4. Правовий статус іноземців і осіб без громадянства.</p> <p>5. Правовий статус біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового</p>	1	

	<p>першого, другого та третього покоління).</p> <p>3. Теорія соматичних прав.</p> <p>4. Українські ідеї про права і свободи людини та їх закріплення в правових та інших документах.</p> <p>5. Основні концепції прав людини.</p> <p>6. Принципи загально визнаних прав людини.</p>		<p>захисту.</p> <p>6. Правовий статус закордонних українців та іммігрантів в Україні. Право притулку.</p> <p><i>6 год.</i></p>		
<p>Тиж. 4. 23.09-29.09 2 акад. год.</p>	<p>Тема 4. Особисті права та свободи людини і громадянина в Україні</p>	Лекція	<p>1. Право на свободу думки і слова.</p> <p>2. Право на свободу совісті та віросповідання.</p> <p>3. Право на свободу пересування і поселення.</p> <p><i>6 год.</i></p>	1	
<p>Тиж. 5. 30.09-06.10 2 акад. год.</p>	<p>Тема 2. Особисті (громадянські) права та свободи людини і громадянина</p> <p>1. Поняття та властивості особистих прав і свобод.</p> <p>2. Види особистих прав та свобод:</p> <p>2.1. Поняття та зміст права на життя та його проблемні питання (евтаназія, аборти, смертна кара).</p> <p>2.2. Поняття та зміст права на свободу та особисту недоторканість.</p> <p>2.3. Право на повагу до людської гідності.</p> <p>2.4. Право на захист від втручання в особисте та сімейне життя.</p> <p>2.5. Право на недоторканість</p>	Семінарське заняття		1	До 25.10

	житла та іншого володіння. 2.6. Право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції.				
Тиж. 6. 07.10- 13.10 2 акад. год.	Тема 5. Політичні права та свободи людини і громадянина в Україні	Лекція	1. Поняття політичних прав і свобод та їх гарантії. 2. Види політичних прав та свобод. 2.1. Право на участь в управлінні державними справами. 2.2. Право на звернення. 2.3. Свобода асоціації. 2.4. Свобода зборів, мітингів, походів і демонстрацій. <i>6 год.</i>	1	
Тиж. 7. 14.10- 20.10 2 акад. год.	Тема 6. Економічні, соціальні і культурні права і свободи людини і громадянина та їх закріплення у національному законодавстві.	Лекція	1. Поняття та види економічних прав і свобод. 2. Право на підприємницьку діяльність: поняття, зміст, гарантії здійснення. 3. Право на приватну власність. 4. Право на соціальний захист та соціальне забезпечення.	1	

			<p>5. Право на житло.</p> <p>6. Право на освіту.</p> <p>7. Право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Поняття, зміст, гарантії здійснення.</p> <p>9. Право на участь у культурному житті та право користуватися культурною спадщиною України.</p> <p><i>6 год.</i></p>		
<p>Тиж. 8. 21.10- 27.10 2 акад. год.</p>	<p>Тема 3. Соціальні права і свободи людини і громадянина</p> <p>1. Доктрина соціальної держави.</p> <p>2. Поняття, сутність та види соціальних прав і свобод.</p> <p>3. Соціальні права громадян в умовах особливих правових режимів.</p> <p>4. Права у сфері трудових відносин:</p> <p>4.1 Право на працю.</p> <p>4.2. Право на страйк.</p> <p>4.3. Право на відпочинок.</p> <p>4.4. Право на участь у профспілках.</p> <p>5. Право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Основні ідеї медичної реформи в Україні.</p>	Семінарське заняття		1	До 25.12
<p>Тиж. 9. 28.10- 03.11 2 акад. год.</p>	<p>РОЗДІЛ 2. Юридичний механізм захисту загально визнаних</p> <p>Тема 7. Гарантії та юридичний механізм захисту прав і свобод</p>	Лекція	<p>1. Право на правову допомогу і свобода вибору захисника своїх прав.</p> <p>2. Право захищати свої права і свободи від порушень та протиправних посягань і засоби його реалізації.</p>	1	

	людини і громадянина.		3. Право на відшкодування шкоди, заподіяної державою. 4. Право на судовий захист прав та свобод людини і громадянина. 5. Право на звернення до міжнародних установ і організацій. <i>6 год.</i>		
Тиж. 10. 04.11- 10.11 2 акад. год.	Тема 4. Гарантії реалізації та захисту прав та свобод людини і громадянина. 6. Поняття, система та види гарантій реалізації та захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина. 7. Нормативно-правові гарантії: поняття та види. 8. Організаційно-правові гарантії: поняття, види та особливості. 9. Міжнародні нормативно-правові та організаційно-правові гарантії прав і свобод.	Семінарське заняття		1	До 25.12
Тиж. 11. 11.11- 17.11 2 акад. год.	Тема 8. Конституційний контроль у сфері захисту прав і свобод людини і громадянина.	Лекція	1. Поняття, види та розвиток системи конституційного контролю в Україні. 2. Конституційний Суд України: компетенція, принципи і форми захисту прав і свобод людини і громадянина. 3. Конституційне звернення: поняття, суб'єкти подання, порядок та строки розгляду. 4. Інститут конституційної скарги: поняття, складові елементи та особливості запровадження в Україні. 5. Рішення та висновки Конституційного Суду	1	До 25.12

			України як джерело прав людини. 6. Принципи конституційного правосуддя щодо визначення конституційності необхідних та допустимих обмежень прав і свобод: відсилки до закону, збереження сутнісного змісту, співрозмірності обмеження, заборони надмірних обмежень. <i>6 год.</i>		
Тиж. 12. 18.11- 24.11 2 акад. год.	Тема 5. Права людини, що виникають у разі притягнення її до юридичної відповідальності за невиконання конституційних обов'язків. 1. Конституційні обов'язки людини і громадянина України: поняття, види та гарантії виконання. 2. Право не підлягати відповідальності за діяння, які на час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення. 3. Право не бути двічі притягнутим до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення. 4. Право на презумпцію невинуватості і право на відшкодування шкоди, завданої безпідставним засудженням. 5. Право не виконувати незаконний наказ. 6. Право на захист від обвинувачення. Право не давати показання або пояснення щодо	Семінарське заняття		1	

	себе, членів сім'ї чи близьких родичів. 7. Права людини, яку затримано чи заарештовано. Права людини, яку засуджено.				
Тиж. 13. 25.11- 01.12 2 акад. год.	Тема 9. Судовий захист прав та свобод людини і громадянина.	Лекція	1. Суд як гарант прав особи. 2. Право на судовий захист: поняття, зміст, форми реалізації. 3. Підстави реалізації права на звернення в суд. 4. Захист прав підозрюваного, обвинуваченого та потерпілого в кримінальному судочинстві. 5. Захист прав сторін у цивільному судочинстві. 6. Захист прав позивача в адміністративному судочинстві. <i>6 год.</i>	1	До 25.12
Тиж. 14. 02.12- 08.12 2 акад. год.	Тема 6. Адміністративно-правові форми захисту прав і свобод людини і громадянина 1. Поняття адміністративно-правових форм захисту прав і свобод людини і громадянина. 2. Законодавчі гарантії прав і свобод людини в сфері виконавчої влади. 3. Державний нагляд та контроль в сфері захисту прав людини і громадянина. 4. Повноваження Президента України в сфері контролю за дотриманням прав людини. Система уповноважених Президента у сфері прав людини. 5. Уповноважений Верховної Ради	Семінарське заняття	1. Законодавчі гарантії прав і свобод людини в сфері виконавчої влади. 2. Позасудовий порядок оскарження актів органів виконавчої влади та їх посадових осіб. 3. Захист прав і свобод громадян при застосуванні заходів впливу за адміністративні правопорушення. <i>6 год.</i>	1	

	України з прав людини: правовий статус, повноваження, організація діяльності та гарантії діяльності. Взаємовідносини з органами виконавчої влади.				
Тиж. 15. 09.12- 15.12 2 акад. год.	Тема 10. Міжнародний захист прав і свобод людини	Лекція		1	До 25.12
Тиж. 16. 16.12- 22.12 2 акад. год.	Тема 7. Міжнародний захист прав людини 1. Захист прав людини універсальними міжнародними організаціями: загальна характеристика. 2. Регіональні міжнародні механізми захисту прав людини: поняття та види. 3. Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ): поняття, порядок утворення, склад та внутрішня структура. 4. Юрисдикція ЄСПЛ. 5. Право на звернення до ЄСПЛ. Умови прийнятності індивідуальних заяв до розгляду в ЄСПЛ. 6. Юридична природа рішень ЄСПЛ. 7. Виконання рішень ЄСПЛ. Роль Комітету Міністрів Ради	Семінарське заняття	1. Регіональні системи захисту прав людини (крім європейської). 2. Поняття та види неурядової правозахисної організації. 3. Форми діяльності неурядових правозахисних організацій. 4. Роль неурядових організацій у міжнародному захисті прав людини. 5. Організація Об'єднаних Націй та неурядові правозахисні організації. 8 год.	1	До 25.12

Європи у контролі за виконанням рішень ЄСПЛ.					
--	--	--	--	--	--

5. Політика виставлення балів. Вимоги викладача.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного, підсумкового контролю (максимум 60 балів), яка сумується до кількості балів, які отримав студент на екзамені (максимум 40 балів).

Поточний контроль - це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять чи за бажанням підвищити попереднє оцінювання) та активності студента на занятті.

Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на семінарських заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз законодавства та монографічної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- систематичність роботи на семінарських заняттях, активність під час обговорення питань.

Критерії оцінювання	
Усних відповідей:	Письмових завдань:
<ul style="list-style-type: none"> - повнота розкриття питання; - логіка викладання, культура мови; - емоційність та переконаність; 	<ul style="list-style-type: none"> - повнота розкриття питання; - цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;

<ul style="list-style-type: none"> - використання основної та додаткової літератури; - посилання на норми чинного законодавства; - аналітичні міркування, уміння роботи порівняння, висновки. 	<ul style="list-style-type: none"> - акуратність оформлення письмової роботи.
--	--

Види робіт	Бали
Виступ з питань певної теми розділу на семінарському занятті	до 5 балів
Доповнення протягом семінарського заняття з певної теми	до 3-х балів
Контрольна роботи з тем розділу	до 5 балів
Виконані завдання самостійної роботи з тем розділу (з урахуванням якості і повноти виконання завдання)	до 10 балів
Участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій, участь в конкурсах тощо).	до 10 балів

Вимоги викладача:

- обов'язкове відвідування навчальних занять;
- активність студента під час практичних занять;
- своєчасне виконання завдань самостійної роботи;
- відпрацювання занять, що були пропущені або не підготовлені на консультаціях.

Не допустимо:

- пропуск занять без поважних причин;
- запізнення на заняття;
- користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (за винятком дозволу викладача при зверненні до текстів НПА);
- списування та плагіат.

Розподіл балів

Розподіл балів, що присвоюються студентам з навчальної дисципліни «Юридичний механізм захисту прав людини», є сумою балів за виконання практичних завдань та самостійну роботу плюс бали, отримані під час іспиту.

Поточний контроль знань	Екзамен	Сума
--------------------------------	----------------	-------------

Розділ 1			Розділ 2				
Теми 1-8	Сам. роб.	МКР 1	Теми 8-14	Сам. роб.	МКР 2		
15	10	5	15	10	5	40	100

Студент, який не з'являвся на заняття (незалежно від причин), а отже, не мав **поточних оцінок**, має право пройти поточний контроль під час консультацій.

6. Підсумковий контроль

З означеної дисципліни передбачена така форма підсумкового семестрового контролю, як екзамен, який проводиться в усній формі.

Шкала підсумкового оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Усім студентам, які повністю виконали навчальний план і позитивно атестовані з цієї дисципліни (набрали не менше 60 % від 100 балів), сумарний результат семестрового контролю в балах та оцінка за національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та за шкалою ECTS заноситься у Відомість обліку успішності та залікову книжку магістра.

Заповнена та оформлена відомість обліку успішності повертається у деканат у визначений термін особисто викладачем.

У випадку отримання менше 60 балів (FX в ECTS) за результатами семестрового контролю, магістр обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академзаборгованості.

Питання до екзамену

1. Поняття та сутність прав людини.

2. Класифікація та межі здійснення прав людини.
3. Основні тенденції сучасного розвитку прав людини
4. Еволюція та інституційне оформлення прав людини.
5. Періодизація законодавчого закріплення прав людини (покоління прав).
6. Українські ідеї про права і свободи людини та їх закріплення в правових та інших документах.
7. Основні концепції прав людини.
8. Принципи загальноновизнаних прав людини.
9. Сутність природно-правової доктрини та позитивістської концепції прав людини.
10. Об'єктивне та суб'єктивне право.
11. Конституційні обов'язки людини і громадянина та держави.
12. Поняття, структура та види правового статусу людини і громадянина.
13. Принципи конституційно-правового статусу людини і громадянина.
14. Громадянство України: поняття, принципи, способи набуття та підстави припинення.
15. Правовий статус іноземців та осіб без громадянства.
16. Правовий статус біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту.
17. Правовий статус закордонних українців та іммігрантів в Україні. Право притулку.
18. Система прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні.
19. Поняття, властивості та види особистих прав і свобод.
20. Поняття та зміст права на життя.
21. Поняття та зміст права на свободу та особисту недоторканість.
22. Право на повагу до людської гідності.
23. Право на захист від втручання в особисте та сімейне життя.
24. Право на недоторканість житла та іншого володіння.
25. Право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції.
26. Право на свободу думки і слова.
27. Право на свободу совісті та віросповідання.
28. Право на свободу пересування і поселення.
29. Поняття та види політичних прав і свобод та їх гарантії.
30. Право на участь в управлінні державними справами.

31. Право на звернення.
32. Свобода асоціацій.
33. Свобода зборів, мітингів, походів і демонстрацій.
34. Виборчі права громадян.
35. Поняття та види економічних прав і свобод.
36. Право на підприємницьку діяльність: поняття, зміст, гарантії здійснення.
37. Право на приватну власність.
38. Права людини в сфері трудових відносин: право на працю, відпочинок та страйк. Право на участь у профспілках.
39. Право на працю та відпочинок. Право на страйк.
40. Поняття та види культурних прав та свобод людини і громадянина.
41. Право людини і громадянина на освіту та проблеми його реалізації в Україні. Право на академічну свободу.
42. Право людини і громадянина на свободу літературної, художньої, наукової та технічної творчості.

43. Право людини і громадянина на участь у культурному житті, право користуватися культурною спадщиною та на доступ до культурних цінностей.
44. Поняття механізму правового захисту прав людини.
45. Поняття, система та види гарантій реалізації та захисту прав і свобод людини і громадянина
46. Право знати свої права та обов'язки.
47. Право на звернення до Уповноваженого ВРУ з прав людини.
48. Право на правову допомогу і свобода вибору захисника своїх прав.
49. Право захищати свої права і свободи від порушень та протиправних посягань і засоби його реалізації.
50. Право на відшкодування шкоди, заподіяної державою.
51. Право на звернення до міжнародних установ і організацій.
52. Право на презумпцію невинуватості і право на відшкодування шкоди, завданої безпідставним засудженням.
53. Право на захист від обвинувачення. Право не давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів.
54. Права людини, яку затримано чи заарештовано. Права людини, яку засуджено.
55. Поняття та види конституційного контролю.
56. Конституційний Суд України: компетенція, принципи і форми захисту прав і свобод людини і громадянина.

57. Конституційне звернення: поняття, суб'єкти подання, порядок та строки розгляду. Інститут конституційної скарги.
58. Право на судовий захист: поняття, зміст, форми реалізації. Підстави реалізації права на звернення в суд.
59. Захист прав підозрюваного, обвинуваченого та потерпілого в кримінальному судочинстві.
60. Захист прав сторін у цивільному судочинстві.
61. Захист прав позивача в адміністративному судочинстві.
62. Поняття адміністративно-правових форм захисту прав і свобод людини і громадянина.
63. Законодавчі гарантії прав і свобод людини в сфері виконавчої влади.
64. Державний нагляд та контроль в сфері захисту прав людини і громадянина.
65. Повноваження Президента України в сфері контролю за дотримання прав людини.
66. Захист прав і свобод громадян при застосуванні заходів впливу за адміністративні правопорушення.
67. Уповноважений ВРУ з прав людини, його взаємовідносини з органами виконавчої влади.
68. Поняття міжнародних стандартів прав людини та їх види.
69. Національна імплементація міжнародних стандартів прав людини: поняття, стадії.
70. Класифікація міжнародних актів про права людини.
71. Міжнародні органи із захисту прав людини.
72. Контрольні функції Організації Об'єднаних Націй в галузі прав людини.
73. Роль та компетенція головних та допоміжних органів Організації Об'єднаних Націй.
74. Загальна характеристика регіональних міжнародних механізмів захисту прав людини.
75. Європейська система захисту прав людини. Європейський суд з прав людини: поняття, склад, особливості процедури, правила подачі скарг.

7. Література для вивчення дисципліни

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р.
3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р.
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.
5. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 р.

6. Закони та підзаконні нормативно-правові акти України.

Основна:

1. Актуальні проблеми конституційного права України: навч. посіб. / за заг. ред. проф. Олійника А. Ю. Київ, 2012. 552 с.
2. Молдован В.В., Чулінда Л.І. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина : навч. посібн. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 206 с.
3. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України): навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 376 с.
4. Рабінович П.М., Хавронюк М.І. Права людини і громадянина: Навчальний посібник. Київ: Атіка, 2004. 464 с.
5. Шукліна Н.Г. Конституційно-правове регулювання прав і свобод людини і громадянина в Україні (проблеми теорії та практики): монографія. Київ: Центр навчал. Л-ри. 2005.

Додаткова:

1. Конституційні права, свободи і обов'язки людини і громадянина в Україні / за редакцією академіка НАН України Ю.С. Шемшученка. Київ: Видавництво «Юридична думка», 2008. 252 с.
2. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Права людини і громадянина в Україні: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2004. 336 с.
3. Конституція України. Науково-практичний коментар [текст] Станом на 15 травня 2018 р. / за заг. ред. Чижмарь К. І. та Лавриновича О. В. Київ: Видавничий дім «Професіонал», 2018. 290 с.
4. Летнянчин Л.І. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні: проблеми теорії і практики. Харків, 2002. 211 с.
5. Тиріна М. Покоління прав людини: проблеми сучасної класифікації. *Держава і право*. 2011. Вип. 52. С. 684-689.
6. Речицький В. Права людини в Україні: критичний погляд на досягнуте. *Право України*. 2015. № 10. С. 79-87.
7. Пушкіна О. В. Система прав і свобод людини та громадянина в Україні: теоретичні і практичні аспекти забезпечення. Київ: Логос, 2006. 416 с.
8. Права людини і модернізація Конституції України (*тема номера*). *Право України*. 2015. №10.
9. Калініченко О. Теоретико-правові ідеї захисту прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. *Право України*. 2005. № 5. С. 21-24.
10. Білоскурська О. Утвердження та забезпечення прав і свобод людини – головний обов'язок держави. *Право України*. 2011. № 7. С. 169-174.
11. Гладкіх В. Соціальні права громадян в аспекті формування України як соціальної держави. *Право України*. 2005. №10. С. 57-60.
12. Ладиченко В. Взаємозв'язок права і свободи. *Юридична Україна*. 2011. № 10. С. 4-9.

13.Марцеляк О. Статус і функціонування регіональних представницьких омбудсманів: світовий досвід. *Право України*. 2004. №1. С. 149-153.

Інформаційні ресурси:

http://www.echr.coe.int	Європейський Суд з прав людини
http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main	Сайт Верховної Ради України (законодавство)
http://pravoua.com.ua/	Сайт журналу «Право України»
http://www.ligazakon.ua/	Головний правовий портал України
http://www.ccu.gov.ua	Сайт Конституційного Суду України
http://www.nbuv.gov.ua/	Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського